

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' אחרי - קדושים תשפ"ג

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני כניסת ויציאת השבת:

ירושלים - 18:41 | 19:56

תל אביב - 18:58 | 19:59

חיפה - 18:5526 | 19:59

טבריה ומגדל - 18:56 | 19:58

באר שבע - 18:58 | 19:56

"כי גדול בקרבך קדוש ישראל"

לכבוד ימי העצמאות והגאולה הבאים עלינו לטובה

בְּקֶצֶה הַשָּׁמַיִם, מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ יי אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ. וְהִבִּיאֶךָ
ה' אֱלֹהֶיךָ... (רמב"ם הל' מלכים י"א, ב')

ולאחר מכן הוא עובר לדבר על פסוקי בלעם שמישיח ראשון
הוא דוד ומשיח אחרון הוא בן דוד שיבוא עלינו מהרה וכו'.

הפטרת משיח

בואו נכנס למהותו של יום העצמאות ונפתח בהפטרת היום.
היא עוסקת בסנחריב, למרות ששמו לא מופיע בהפטרה -

עוֹד הַיּוֹם בְּנֵב לְעֶמֶד יִנְפֹף יְדוֹ הָרַ בְּתִצִּיּוֹן גְּבַעַת יְרוּשָׁלַם.
(ישעיהו י' ל"ב)

זו כאמור הפטרת יו"ט אחרון של פסח. בו אנו עסוקים בגאולה
העתידה. ביום זה אנחנו עושים סעודת משיח, מימונה, ואחרי
שבעה ימים בהם עסקנו ב-"כימי צאתך מארץ מצרים"- אנחנו
עוברים לעסוק במשיח ובגאולה העתידה. ביום השמיני של
פסח שמצוין רק בחו"ל אנחנו קוראים ביום הזה את סיכום כל
ענייני המשיח והגאולה העתידה. פה נאמר -

לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכִלְיֶהָ קִדְשֵׁי כְּיִמְלֹאָה הָאָרֶץ דָּעָה
אֶת־יְהוָה כְּמִיָּם לַיָּם מְכַסִּים. (שם י"א, ט)

כך מסיים הרמב"ם את היד החזקה, וזה כל הרעיון של גאולה
ומשיח -

לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח לא כדי שישלטו
על כל העולם ולא כדי שירדו בעכו"ם ולא כדי שינשא
אותם העמים ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח אלא כדי
שיהיו פנויים בתורה וחכמתה ולא יהיה להם נוגש ומבטל
כדי שיזכו לחיי העולם הבא. (רמב"ם שם י"ב, ד')

וכל שאר הציטוטים שמביא הרמב"ם בפרק הזה גם הם
מהפרק הזה בישיעיהו - על "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי
ירבע", ומה המשל ומה הנמשל וכו'. הפרק מתחיל בסנחריב,
מלך אשור, שכבר הגלה את עשרת השבטים - וחשוב שנבין
את הנקודה כדי להבין את ההקשר. עכשיו, הוא בא כדי לסיים
המלאכה ולסמן וי - להחריב את ירושלים, לסיים את הבעיה

תפילת התשובה

אנו נמצאים במוצאי יום העצמאות, ומתוך תפילה גדולה
להמשך גאולת ישראל ננסה לעסוק ולהעמיק בענייני היום.
ראיתי היום דבר מרתק; בשנותיה הראשונות של המדינה,
הרבנות הראשית ניסתה לקבוע מסמרות לציון היום - בהלל
ותפילה וכו' ובשנת תשי"ד (1954) מועצת הרבנות בראשות
הרבנים הראשיים הראשונים, הרב הרצוג והרב עוזיאל זצ"ל,
פרסמו את "סדר יום החג העצמאות התפילות וההודיות"¹,
ושם מופיע כך -

מקריאים בניגון הפטרה, בלי ברכות, "עוד היום בנוב
לעמוד" (הפטרת אחרון של פסח בחו"ל), תפילה לשלום המדינה,
דרשת הרב, פתיחת הארון ותפילת התשובה:

"יהי'ר מלפניך אל מלך יושב על כסא רחמים, הרוצה
בתשובה, שתתן בלבנו ובלב כל עמך ישראל אהבתך
ויראתך, לירא אותך כל הימים, ותן בליבנו פחד הדר גאונו,
ונשוב לפניך בלב שלם כמו שכתוב בתורת משה עבדך
"ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו ככל אשר אני מצוך
היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך, ושב ה' אלהיך
את שבותך וריחמך ושב וקיבצך מכל העמים אשר הפיצך
ה' אלהיך שמה, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו".

וממשיכים בתפילת יזכור, אב הרחמים, אשרי ובלא לציון
וכו'.

כלומר הם ניסחו נוסח של "תפילת התשובה", תפילה פלאית
שכמדומני שלא נוהגים בה בשום מקום היום אך זהו מדהים
והוא מסקנת ההפטרה ומסקנת היום - "ושבת עד ה'א
(תשובה) וקיבצך מכל העמים... השיבנו ה' אליך". הרמב"ם
מביא את הפסוק הזה כבסיס לאמונה בביאת המשיח -

וְכָל מִי שְׂאִינוּ מֵאֲמִין בוֹ, אוּ מִי שְׂאִינוּ מְחַפֵּה לְבִיאָתוֹ - לֹא
בְּשָׂאָר נְבִיאִים בְּלִבְדּוֹ הוּא כּוֹפֵר, אֶלֶּא בְּתוֹרָה וּבְמִשְׁנֵה רַבְּנֵנוּ,
שֶׁהֲרִי תוֹרָה הַעֲיֵדָה עָלֵינוּ, שְׁנֵאָמַר: "וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת
שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ, וְשָׁב וְקִבְּצֶךָ מִכָּל הָעַמִּים... אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ

¹ הדברים מובאים בספרו של פרופ' ר' נחום רקובר.

ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה". (סנהדרין צ"ד):
 כלומר לשיטת רבי אבא בר כהנא הוא טען שהתורה שעסקו
 בה בימיו תכפר על השירה החסרה. לעומת זאת, רבי לוי טוען
 - מה אנו נוסיף על שבחו של הקב"ה על מה שאמרו ראשונים?
 כשלמדתי את המדרש הזה לא יכולתי שלא להיזכר בסיומה
 של ההפטרה שקראנו הבוקר -

זָמְרוּ ה' כִּי גֵאוֹת עָשָׂה מוֹדַעַת זֹאת בְּכַל־הָאָרֶץ. צְהִלֵי וְרַנֵּי
 יוֹשְׁבֵי צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבְּךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. (ישעיהו י"ב ה'ו')

ע"פ דברי רבי אבא בר כהנא, חזקיה הבין שתורתו מכפרת על
 השירה, ולפי רבי לוי חזקיה אמר - "מי אנחנו? מי אני? מה
 אנחנו יכולים להוסיף על השירה, על הניסים והנפלאות של
 משה רבנו ויהושע בן נון?"

ואילו היה אומר חזקיה שירה, היה הוא משיח וסנחריב גוג
 ומגוג. איש חכם אחד אמר פעם שההיסטוריה היא אוסף
 ההחמצות הכי גדול, ולי נדמה שהאמונה היא הכח לאסוף את
 כל ההחמצות - ולא להחמיץ שוב.

תורה שאיננה בקישקע

תפילת התשובה שמופיעה בתקנת הרב עוזיאל והרב הרצוג
 זצ"ל שאותה הם ביקשו לומר בקהל בתפילת יום העצמאות,
 לענ"ד צריך לחזור, לתקן ולומר אותה. הם אומרים שם י"ג
 מידות בלי לומר אותם - זהו הכח של השירה. נראה מה כתוב
 בסוף ההפטרה, על חזרת ישראל לארצו -

וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יוֹסִיף אֶ-דְּגִי | שְׁנֵית יָדוֹ לְקִנּוֹת אֶת־שְׂאֵר
 עַמּוֹ אֲשֶׁר יִשְׂאָר מְאֻשׁוֹר וּמְמַצְרִים וּמְפַתְרוֹס וּמְפּוֹשׁ וּמְעִילִם
 וּמְשֻׁנְעָר וּמְחַמֵּת וּמְאֵי הַיָּם. (שם י"א, י"א)

רש"י אומר שם - שבעה דרכים, שבעה נחלים. והנביא ממשיך
 -

וְנִשְׂא נֶס לְגוֹיִם וְאָסַף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל וּנְפֻצוֹת יְהוּדָה יִקְבְּץ
 מֵאֲרָבַע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ.

כלומר אם היה אומר חזקיה שירה זה כבר היה קורה, כל הנ"ל.
 ולא עוד אלא גם -

וְכִרְהָ קִנְאָת אֲפְרַיִם וְצַרְרֵי יְהוּדָה יִכְרְתוּ אֲפְרַיִם לֹא־יִקְנֹא אֶת־
 יְהוּדָה וְיְהוּדָה לֹא־יִצַּר אֶת־אֲפְרַיִם. (י"ב-י"ג)

לא שלא יהיו צוררים מבחוץ אלא בתוכנו - אפרים לא יקנאו
 ביהודה ויהודה לא יצור את אפרים. תהיה אז קריעת ים סוף
 אבל לא כמו שהיה במצרים אלא -

וְהַחֲרִים ה' אֶת לְשׁוֹן יַם־מִצְרַיִם וְהִנִּיף יָדוֹ עַל־הַנְּהַר בְּעֵיִם
 רִוְחוֹ וְהִכְהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיף בְּנַעֲלִים. (שם ט"ו)

אומר שם רש"י -

לְשִׁבְעָה נְחָלִים. לְשִׁבְעָה גִזְרִים לְעִבּוֹר בּוֹ שִׁבְעָה גְלִיּוֹת
 הָאֲמּוֹרוֹת לְמַעַל מְאֻשׁוֹר וּמְמַצְרִים וּגוֹ'.

כלומר כולם יעברו בתוך הים ביבשה.

היהודית. הפסוקים שלפני ההפטרה מתארים איך הוא הולך
 מחסל נקודות וישוב בדרכו שמצפון לירושלים -

כָּאֵלֶּיֶת עֶבֶר בְּמַגְרוֹן לְמִכְמֵשׁ יִפְקִיד כָּלִיו. עֶבְרוּ מֵעֶבְרָה
 גִּבְעֵי מְלוֹן לָנוּ חֲרָדָה הֲרַמָּה גִבְעַת שְׂאוֹל נָסָה. צְהִלֵי קוֹלְךָ²
 בַּת־גִּלְיָם הַקְּשִׁיבִי לִישָׁה עֲנִיָּה עֲנֹתוֹת. נִדְדָה מִדְּמִנָּה יִשְׁבִּי
 הַגְּבִים הַעֲיִזוּ. (שם י' כ"ג-א')

אלו הישובים שהוא כבר ביקר בהם והחריב אותם וכעת הוא
 מגיע לירושלים - וזה מתרחש לביל הסדר. אומרים לו אנשיו,
 כשבראשם השר הראשי שלו, רבשקה, שהיה יהודי מומר ולפי
 דעה אחת היה בנו המומר של חזקיה המלך עצמו (בנו השני
 הוא מנשה), והם אומרים לו - 'הלילה לא תצליח. זה ליל
 הסדר', הוא אומר 'או. קי. נחכה לבוקר, הרי זו עבודה קטנה'.
 אך באותו הלילה בו, הוא חונה עם מאה שמונים וחמישה אלפי
 חיילי אשור סביב ירושלים, והנה -

הִנֵּה הָאָדוֹן ה' צָבָאוֹת מְסַעֵף פְּאֵרָה בְּמַעְרָצָה וְרַמֵי הַקּוֹמָה
 גְּדוּעִים וְהַגְּבִהִים יִשְׁפְּלוּ. וְנִקְף סִבְכֵי הַיַּעַר בְּבְרוּל וְהַלְבָּנוֹן
 בְּאֲדִיר יָפֹל.

זה מתואר גם בבניא - באותו לילה מתים כל חיילי סנחריב,
 מאה שמונים וחמישה אלף חיילים, כס שקשה לתאר אותו.
 נחשוב על הסמליות של התאריך - פסח. סנחריב בורח 'עם
 הזנב בין הרגליים' לאשור, שם קמים עליו 'אוהביו', מחסלים
 אותו ובכך בא קיצה של מלכות אשור. ואז בא תיאור המשיח
 בהפטרה -

וַיֵּצֵא חֲטָר מְגִזְעוֹ יֵשִׁי וְנִצָּר מִשְׂרָשְׁוֹ יִפְרָה. (שם י"א, א')

זה תיאור המשיח. מיהו המשיח?

מדוע לא אמר חזקיה שירה?

חז"ל נעצרים ואומרים -

אמר רבי תנחום, דרש בר קפרא בציפורי... ביקש הקב"ה
 לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מדת הדין
 לפני הקב"ה - רבש"ע, ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה
 שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח, חזקיה שעשית
 לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח!?

(סנהדרין צ"ד).

מה הייתה הסברה של חזקיה שלא לומר שירה? זה היה ליל
 הסדר. השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. כתוב במדרש דבר
 פלאי, מחלוקת בין שני אמוראים -

אמר רבי אבא בר כהנא: אמר חזקיהו תורה שאני עוסק בה
 מכפרת על השירה. אמר רבי לוי: אמר חזקיהו מה אנו
 צריכין לומר נסיו וגבורותיו של הקב"ה, כבר מודעת זאת
 מסוף העולם ועד סופו, לא כבר עמד גלגל החמה באמצע
 הרקיע וראו נסיו וגבורותיו של הקדוש ברוך הוא עד סוף
 העולם?! (שיר השירים רבה, ד', ח')

כתוב על ימיו של חזקיהו ש-"בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו
 עם הארץ, מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש

² אין הכוונה כמו "צהלי ורני" כמו בסוף הפרשה אלא דווקא - 'החזעזע
 וברחי'.

ואין מנין התפלות מן התורה, ואין משנה התפלה הזאת מן התורה, ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה; ולפיכך נשים ועבדים חיבין בתפלה, לפי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמה. אלא חיוב מצוה זו כף הוא: שיהא אדם מתפלל ומתחנן בכל יום ומגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא, ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה, ואחר כך נותן שבת והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו, כל אחד כפי כוחו. אם היה רגיל - מרבה בתחנה ובקשה. ואם היה ערל שפתיים - מדבר כפי יכלו ובכל עת שירצה. וכן מנין התפלות - כל אחד כפי יכלתו: יש שמתפלל פעם אחת ביום, ויש שמתפלל פעמים הרבה. והכל היו מתפללין נכח המקדש, בכל מקום שיהיה. וכן היה הדבר תמיד, ממשה רבנו עד עזרא.. (שם א' ג')

כלומר מבנה התפילה הוא דאורייתא, בלי סידור, בלי סידור, אני פונה אל הקב"ה בגוף שני, וקודם אומר לו שבח, אחרי מבקש את צרכי ולבסוף מסיים ומודה על הטובה שהשפיע לו. האמת היא שלפי המבנה הזה גם אנשי כנסת הגדולה בנו את התפילה - שלש ברכות ראשונות שבח, אחר כך בקשות ולבסוף שבח והודיה. בהתחלה אני משבח את הקב"ה שהוא מחייה המתים, שהוא רופא החולים שהוא גיבור וכו' ובסוף שבח אבל עם שינוי קצת - אני מתפלל ל"שים שלום", ותחזינה עינינו וצריך לתרגם את זה לעולם האישי. אז מה כתוב פה? כתוב פה דבר מדהים - אתה יודע מה יהודי? יהודי שכל יום יודע לדבר עם הקב"ה ישירות. רבי נחמן מדבר על זה אינסוף. התפילה המנוסחת צמצמה לנו את המצווה הפשוטה של לדבר עם הקב"ה בכל יום על פי השבח הזה לפי הנוסח, שבח ובקשות.

שירה על החזרה הביתה

לפי זה נראה דבר מופלא. על מה צריך לדבר בה' באייר תשפ"ג עם הקב"ה? כך חשבתי היום, לפי המבנה - שבח, תפילה, שבח. אנחנו יודעים שקשה לנו לשבח, נכון? בכלנו טבוע רצון או צורך כזה לקטר וצריך לדעת שהוא אמיתי (...). אבל צריך לזכור שחייבים להוסיף גם קצת שבח גם לקב"ה - לפחות דקה בתחילה ודקה בסוף, ועל זה נדבר.

ה' באייר בתפיסה הפשוטה שלי הוא יום שלא היה ולא נהיה בתולדות האנושות מעולם. מדובר ברמת הפרט, ברמת הכלל וברמת הקב"ה, כלומר מבחינת קידוש ה' בעולם. נסביר; היום לפני שבעים וחמש שנה נקבע שאני יכול מתי שבא לי לבוא הביתה. נשמע לנו מוזר? הרי רק לפני שבעים וחמש שנה ועוד יום אחד היינו צריכים אישור מיוחד וסרטיפיקט של המושל הבריטי כדי להגיע הביתה, וגם אם קיבלת אותו אולי היו מחליטים לשלוח אותך ואת האוניה שלך חזרה לקפריסין או אולי להטביע אותה.

לפני שבעים וחמש שנה נקבע שמהיום כמה 'אנשים משוגעים כאלה' לוקחים על עצמם את האחריות שכל יהודי יכול לבוא הביתה. גם אם אתה אזרח קוסטה ריקה אבל אתה יהודי, אתה מתבולל ואולי אתה בקושי זוכר שאתה יהודי, גם אם הסיבה שבאת היא בגלל שמחלקים פה מילקי בחינם -

והיתה מסלה לשאר עמו אשר ישאר מאשור כאשר היתה לישראל ביום עלתו מארץ מצרים. (ט"ז)

כלומר גם אלו שנראו כאבודים לגמרי, השבטים האבודים - הכל שב כי לא ידח ממנו נידח, ואז מה שיקרה לפרט יהיה - ואמרת ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני. הנה אל ישועתי אבטח ולא אפתח כיעי וזמרת יה ה' ויהי לי לישועה. ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (יב א' ג')

"אנפת בי" זה לכאורה "קיללת אותי, היכת בי". אבל אם כן - מהי ההודאה על זה? אומר שם רש"י וקשה לשמוע אותו - ...ויונתן תרגם 'אודך ה' כי חטאתי לך ועל כן אנפת בי, ולולי רחמיך לא הייתי כדאי לשוב אפך ולנחמני, והנה שב אפך ממני'.

כתוב פה שהתורה שאתה עוסק בה מכפרת על השירה, אבל מה איתי, זה שלא עוסק בה? והגם שלא היו תינוק ותינוקת שלא עסקו בה, כפי שראינו - כתוב אצל גדולי האדמו"רים שהיו לפחות שני ילדים שלא עסקו בה - בניו של חזקיה, מנשה ורבשקה. הם עסקו בה אבל זה לא חדר את נשמתם. והסיבה השניה שחזקיה לא אמר שירה בגינה, לפי דעת רבי לוי - כי אני לא ראוי, 'כבר מודעת זאת מסוף העולם ועד סופו' (ואין ספק שזה מתייחס לפסוק שראינו בהפטרה שציטטנו לעיל) - אולי ידעו על הניסים של הקב"ה, "מודעת זאת" - אבל לא "מודעת זאת בכל הארץ", כלומר זה לא היה בקישקעס, בפנים, בתוך הנשמה, במקומות הכי נמוכים.

תפילה - דאורייתא או דרבנן?

הזכרנו את תקנת התפילות של יום העצמאות, אבל הדבר שאני הכי אוהב ביום העצמאות הוא שאין שום דבר מיוחד בתפילה. ואסביר - נכון שיש הלל, אבל אתה מרגיש שאתה רוצה לומר משהו מיוחד ואילו תפילת העמידה היא אותה תפילת עמידה, אין 'על הניסים', אין 'יעלה ויבוא'.

"אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני". איך לומר שירה? אנחנו יודעים שכאשר הרמב"ם מתאר את מצוות התפילה הוא כותב שזו מצוות עשה מן התורה -

מצוות עשה להתפלל בכל יום, שנאמר (שמות כג כה): 'ועבדתם את ה' אלהיכם'. מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפילה. (רמב"ם תפילה א' א')

ראשונים אחרים ובתוכם הרמב"ן טוענים שאין לו מצווה מהתורה והפסוק שהרמב"ם ציטט הוא אסמכתא, כי לעבוד את ה' זה באופן כללי, בכל ענייני, כל המהות שלי זה לעבוד את ה'. והתפילות הן מה שתקנו אנשי כנסת הגדולה וזה דרבנן. הם תקנו את הנוסח וגם את הזמנים - שחרית מנחה וערבית. הנפקא מינא להלכה היא שלפי הרמב"ם זו מצוות עשה מהתורה להתפלל בכל יום ואין לה זמן - היינו שכולם מחויבים בה, גם נשים. אין זו מצוות עשה שהזמן גרמא, ולפי האחרים זה דרבנן והזמן גרמא ולכן נשים פטורות.

נחזור לדאורייתא, לפני שאנשי כנה"ג קבעו את הזמנים. איך מתפללים לפי הרמב"ם? אמנם גם לפי הרמב"ם -

סידר הקב"ה שיעקב שנשא שתי אחיות, כשנכנס לארץ מתה עליו רחל, והוא נשאר רק עם לאה.³ וברור לי, אומר הרמב"ן, שנתעברה רחל עם בנימין לפני שהם נכנסו לארץ ישראל ומרגע שהגיעו לארץ הוא לא נגע בה כלל. אבל איך זה קשור? הרי עריות נהג בכל העולם!⁴ - אלא צריך להבין שאין תורה כתורת ארץ ישראל. התורה כולה השתנתה, מציאות הכלל השתנתה. כל המציאות השתנתה!

נביא דוגמא, ושוב מהרבי מליובאוויטש זיע"א. מיד אחרי מלחמת ששת הימים הורה הרבי להלכה,⁵ לא להיות בסביבות ירושלים, בסביבות הר הבית, בערב פסח ובערב פסח שני, כי אם חייבים בקרבן פסח גם כשהבית אינו קיים (ולא נכנס לסוגיה ההלכתית הזו אבל כך משמע בהרבה ראשונים) אז נכנסים לספק ולכן אל תהיה שם כדי להיות פטור. הוא הורה את זה אחרי מלחמת ששת הימים כי עם ישראל חזר לשלוט בהר הבית והמציאות השתנתה. ומרתק לראות כיצד אחרי כמה שנים שינה הרבי את ההוראה ואמר שהסיבה היא שהשלטון בארץ לא ממש רציניים בריבונות שלהם על הר הבית וממילא אין בעיה להיות שם בערב פסח.

ארץ ישראל אמצעות היישוב היא

כל מציאות הכלל והתורה היא בארץ ישראל. הרמב"ן בפרשה שלנו אומר -

והענין כי השם הנכבד ברא הכל ושם כח התחנותים בעליונים ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל ידוע כאשר נודע באצטגנינות וזהו שנאמר (דברים ד יט) אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים כי חלק לכולם מזלות בשמים וגבוהים עליהם מלאכי עליון נתנם להיותם שרים עליהם כענין שכתוב (דניאל י ג) ושר מלכות פרס עומד לנגדי וכתוב (שם פסוק כ) והנה שר יון בא ונקראים מלכים כדכתיב (שם פסוק יג) ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס והנה השם הנכבד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים לכל העולם - אבל ארץ ישראל אמצעות היישוב היא, נחלת ה' מיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל, בהנחילו אותה לעמו המיוחד שמו זרע אוהביו וזהו שאמר (שמות יט ה) והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, וכתוב (ירמיהו יא ד) והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים, לא שתהיו אתם אל אלהים אחרים כלל.

ארץ ישראל היא ארץ ה'. ומתי זה בא לידי ביטוי? כאשר עם ישראל נמצא בה. בואו נעשה חשבון של עשרים שניות - בקום המדינה היינו פה שש מאות אלף יהודים, והיום כמעט תשעה מיליון יהודים - בכמה גדלנו? פי שלשה עשרה? חמש עשרה? אחרי השואה ירדנו מ-18 מיליון יהודים בעולם לכ-12 מיליון. באמריקה היו ששה מיליון יהודים אחרי השואה, ולפי החשבון הקודם כמה היו צריכים להיות היום שם? ברוסיה היו אחרי השואה שלשה מיליון - כמה היו צריכים להיות היום לפי

אתה מקבל אזרחות מיידית, כאילו היית פה אלפיים חמש מאות שנה. ועוד - ביום הזה הוחלט שכל ילד וילדה, כל זקן וכל זקנה, כל יהודי באשר הוא, אנחנו מוסרים את נפשנו ואת נפש ילדינו כדי להציל אותו - באנטבה, במינכן ובכל מקום בעולם. לא היה דבר כזה בתולדות האנושות. אין עוד אומה שהחליטה שזו חובתה לכל פרט מבני עמה. בספר "היום יום" (אמרות חב"ד) של היום מופיע -

רבינו הזקן קבל מר' מרדכי הצדיק ששמע מהבעל שם טוב: נשמה יורדת לעולם וחיה שבעים שמונים שנה, בשביל לעשות טובה ליהודי בגשמיות ובפרט ברוחניות. (היום יום, ה' אייר)

לא היה יום שבו הוחלט לעשות כל כך הרבה טובות לכל כך הרבה יהודים, לכל פרט ופרט. הסטאטוס של כל יהודי על פני הגלובוס בין אם הוא נולד או שטרם נולד התהפך ביום הזה. אז תגידו - צריך לומר על זה שירה או לא? זה לגבי הפרטים, עוד לפני הרמה של כלל ישראל.

על הפרט, על הכלל ועל קידוש ה'

בשבוע שעבר דיברנו בפרקי אבות ואני רוצה לטעון שהיום הזה הוא בהתאמה למשנה שהזכרנו על שלשה דברים עליהם העולם עומד - על התורה על העבודה ועל גמילות חסדים". עד עכשיו דיברנו על גמילות חסד שעושים על כל יהודי. לא גמ"ח בממון אלא במסירות הנפש על כל יהודי. בהפטרה זה מופיע בפסוק - "אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני" - התפילה על התשובה הפרטית שלי. אני יכול לשוב. "אם יהיה נדחך בקצה השמיים". זה נכון גם פיזית אבל בעיקר נפשית - "והדריך ה' בשבעה נחלים". (זה בסדר, עוד רגע נחזור לקיטורים אבל בואו יום אחד נדבר עם הדקה הראשונה ועל הדקה האחרונה של השבח שצריך לומר...).

ברמת הכלל, הרמב"ן בקריאת 'שלישי' של פרשת השבוע אחרי מות קדושים אומר, על כך שאם נעבור על העריות הארץ תקיא אותנו, ושואל הרמב"ן מה ההבדל אם אנחנו בארץ או בחו"ל, הרי העריות זו חובת הגוף? - והוא עונה שכל מהות קיום התורה היא בארץ ישראל כשעם ישראל נמצא בארצו. זה רמב"ן מדהים (על יקרא י"ח כ"ה) ושווה להעמיק בו וללמוד אותו מתוך הטקסט. הוא מזכיר את דברי חז"ל על הפסוק "ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה ושמת את דברי אלה על לבבכם וקשרתם אותם לאות על ידכם והיו לטטפת בין עיניכם". גם רש"י אומר את זה על הפסוק - מה הקשר בין הגלות ובין "וקשרתם אותם לאות על ידכם"? אומר רש"י ואומר הרמב"ן את דברי חז"ל - 'אף כשתגלו עשו מזוזות והניחו תפילין כדי שלא יהיו בעיניכם כחדשים כשתחזרו', ועליהם הוא שואל - מה ההבדל בין חיוב התפילין שלי בארץ לבין חיוב התפילין שגר בארה"ב? (ושוב - שווה לעיין ברמב"ן בפנים), והוא עונה - ודאי שיש הבדל, שהרי 'כל הדר בחו"ל כמי שאין לו אלוה', ולכן למשל

⁴ וח"ו לחשוב שהרמב"ן אומר שלא צריך להקפיד על עריות בחו"ל. אלו הבלים, זו כפירה!
⁵ מופיע בספר תורת מנחם בכמה מקומות.

³ "והשם לו לבדו נתכנו עלילות שמתה רחל בדרך בתחילת בואם בארץ כי בזכותה לא מתה בחוזה לארץ ובזכותה לא ישב בארץ עם שתי אחיות והיא היתה הנשאת באיסור האחוזה ונראה שנתעברה מבנימין קודם בואם בשכם ולא נגע בה בארץ כלל" (רמב"ן שם)

כל המילים האלה הן שבח - אתה קדוש, אתה גיבור, אתה רבש"ע.

ואז בא השבח בסוף - שלא באנו לעצור פה באמצע הדרך - רצה, ותחזינה עינינו, שים שלום.

הבאתי את הרמב"ם כדי שנלמד שלא צריך נוסח לתפילה ביום העצמאות - תעשה את זה בעצמך. תדבר ישר. אני מדבר לכל אחד ואחת מאיתנו - קח את זה להתבודדות היומית שלך ותגיד לקב"ה בעצמך, שבח-בקשות-שבח.

ביקש הקב"ה לעשות סנחריב גוג ומגוג. זה עולם ומלואו. "מודעת זאת בכל הארץ".

מודעת זאת בכל הארץ

ואז כתוב -

וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אֲדַבֵּר ה' כִּי אֲנִי יְשׁוּב אֶפְרָיִם וְתִנְחַמְנִי. הַנֶּה אֵל יִשְׁוּעָתִי אֲבַטַח וְלֹא אֶפְחַד כִּי־עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה ה' וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה. וּשְׂאֲבָתָם־מִיָּמַי בְּשִׁשּׁוֹן מִמְעֵינִי הִישׁוּעָה. (שם י"ב, א'-ג')

אם אני מבין שאתה הוא 'אל ישועתי' הרי שגם בקשיים הגדולים ביותר אני לא פוחד. המלבי"ם מסביר שהפחד נובע מזה שאולי משהו יפול, שמשהו ייגמר. וכשאני אומר שירה - "הנה אל ישועתי" - אני מפנים, ואז "אבטח ולא אפחד", וזה משנה את עבודת ה', את החיים שלי. "כי עזי וזמרת י"ה - ה' ויהי לי לישועה". ואז אפשר לשאוב מים בששון, תורה חדשה מים חדשים ממעיינות חדשים, מעיינות הישועה שאני מתחיל לתפוס שהם מתרחשים, "מודעת זאת בכל הארץ".

תורה שאני עוסק בה אשרי שזכיתי - אבל היא לא מכפרת על השירה.

"כבר עמד גלגל החמה באמצע הרקיע", אבל הוא לא גרם ל"מודעת זאת בכל הארץ", אפילו לא אצלי בקישקע, ואז מה אם "מודעת זאת מסוף העולם ועד סופו"?... אני רוצה להגיע ל-"ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

שנזכה להמשיך בעז"ה מהיום החשוב הזה, יסוד שבתפארת, לתשובה שלמה, לגאולה שלמה, ל-"צהלי ורני יושבת ציון כי גדול בקרבך" - בקישקעס - "קדוש ישראל", "בכל הארץ" בעגלא ובזמן קריב ממש.

החשבון הזה? או בצפון אפריקה? בפועל אומרים שאין אפילו מיליון יהודים שיודעים בוודאות שהם יהודים. האם זה לא "מודעת זאת בכל הארץ"? זה לא "והייתה מסילה שאר עמו"!

זה ברמת הכלל. שח"ו לא נשמע מגלויות או התבוללויות יותר, אבל היום אנחנו הכי קרובים שהיינו אי פעם מאז ימי החשמונאים למצב "שרוב יושביה עליה" - ואז בעז"ה ינהג יובל וכו'. נכון צריך בית מקדש. התפילה על התשובה - אבל השירה, רבותי, מה עם השירה? הלא לומר כבר עמד גלגל חמה באמצע רקיע וראו נפלאותיו של הקב"ה מסוף העולם ועד סופו - לא מענין אותי "סוף העולם ועד סופו". אנחנו צריכים "מודעת זאת בכל הארץ" - מה לי קורה, פה כאן, ואז סנחריב יכול להיות גוג ומגוג ואתה יכול להיות המשיח.

כמה מדהים השם חזקיהו - הכל יש אבל חסר קצת חיזוק, להתחזק עוד קצת.

שבח, בקשות, שבח

ועכשיו ברמה של הקב"ה - מתי היה כזה קידוש ה' בעולם? חוזר עם לארצו, שלש מאות מיליון אויבים ערבים מסביב, ובתוך ששה ימים הוא משחרר שטח כפול מארצו וחוזר להר הבית?! העולם ראה את זה? את הדברים שאמרנו עכשיו - הידיעה שכל יהודי פרטי הוא הילד שלי ושליך, ושל הילדים ושל הנכדים שלנו, שיהיו החיילים עברו בכל מקום בעולם - בארגנטינה, באנטבה ובמינכן. זו ההפטרה, זה החלק השלישי שלה -

וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא שְׁרֵשׁ יֹשִׁי אֲשֶׁר עָמַד לְנֶס עַמִּים אֲלֵיו גִּזְיִם יִדְרָשׁוּ וְהִיתָה מִנְחָתוֹ כְּבוֹד. וְנִשְׂא נֶס לְגוֹיִם וְאָסַף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל וְנִפְצוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ. (ישעיהו י"א י"ב)

הרמב"ם אומר שמבנה התפילה צריך להיות 'שבח, בקשת צרכים ושבח'. בשבח הראשון אתה מתאר ש'זה לא אני רבש"ע, זה הכל אתה. אלו ניסים גלויים שאין לי בהם שום הבנה. סנחריב הוא כוח גוג ומגוגי שאני לא מבין איך הוא מחוסל. אין לי שום הבנה'.

הפסוק אומר "ושמחת בחגך.. והיית אך שמח", ורש"י מפרש שהפירוש הוא לרבות לילי יו"ט אחרון, לשמוח גם בשמיני עצרת. וכולם שואלים - המילה 'אך' באה למעט ולא לרבות, והחסידיים משיבים דבר נפלא - ה'אך' בא למעט את ה-'והיית'. כשתמעט את עצמך רק אז תהיה שמח. זה לא אתה אח יקר.

השיעור מוקדש לע"נ
אליהו בן וויאן ז"ל, התינוק מעיין בן אליהו ינון שרגא ז"ל
 ור' חיים בן גדליה ז"ל
 לרפואת
עמרם בן איידה חויה, יוסף בן אלקה לאה,
אליהו ינון שרגא בן ביח ירדנה ואילנה מלי בת נחמה
 וחילדים אורי עמידן, נטע אברהם ושחר ישראל בני אילנה מלי
 ולהבדיל לכבוד
חיים אמיל בן אסתר וברוריה בת עליזה וב"ב
 להקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ
 לעמנואל - 054-7500516